

Національний
банк України

Вимоги до капіталу банків

травень 2024 року

Зобов'язання України щодо імплементації норм законодавства ЄС до достатності капіталу в законодавство України

Угода
про асоціацію
між Україною та
Європейським
Союзом

Меморандум з
МВФ
про економічну та
фінансову політику
від 19.06.2023
*(п.52 р. F “Фінансовий
сектор”)*

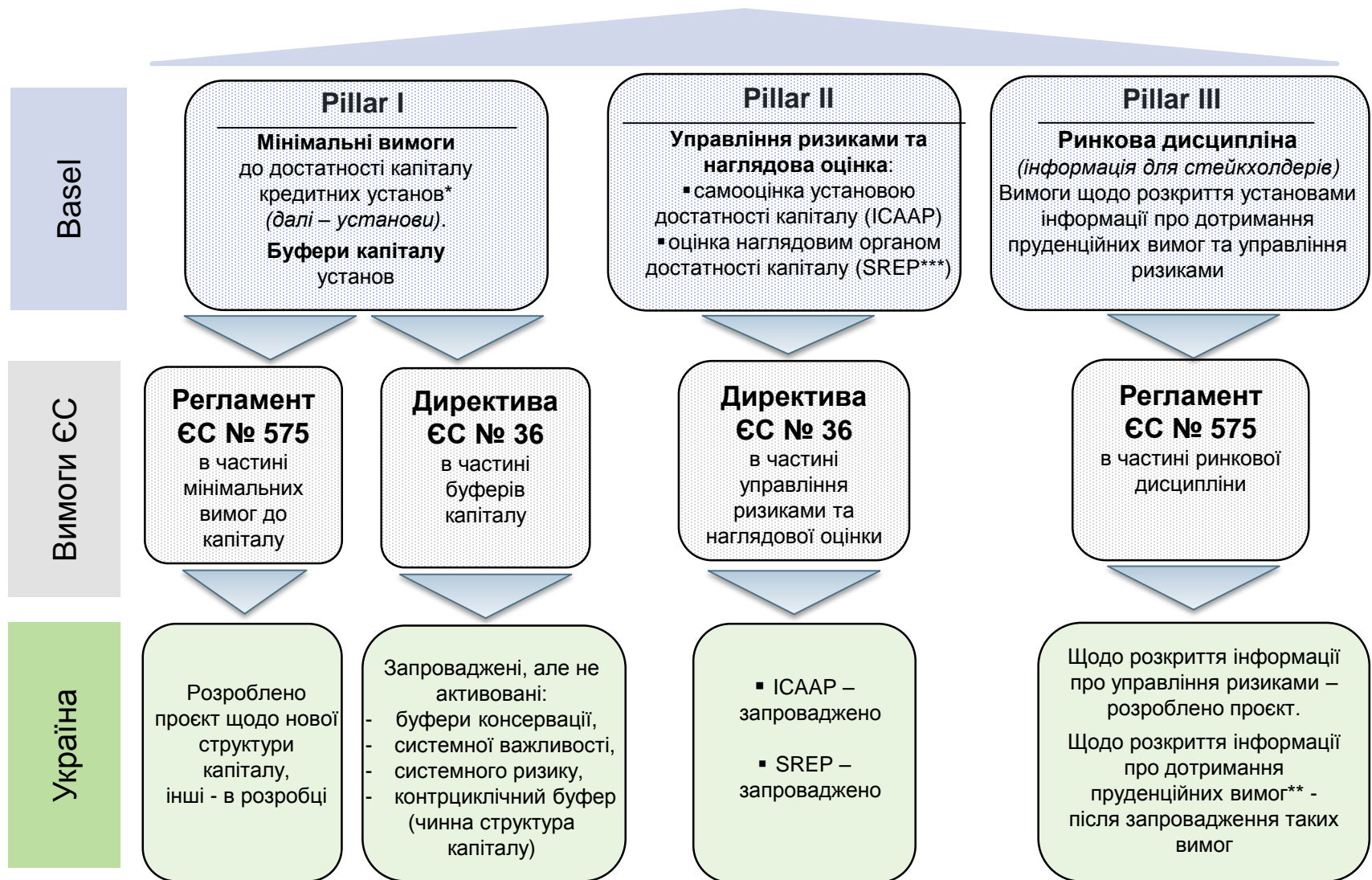

Закон України
від 30.06.2021
№ 1587-IX*
(прикінцеві положення)

набрання чинності з
05.08.2024 оновлених
вимог Закону України
«Про банки і банківську
діяльність», зокрема щодо
структури капіталу та його
достатності

*«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення питань організації корпоративного управління в банках та інших питань функціонування банківської системи»

Вимоги ЄС до капіталу

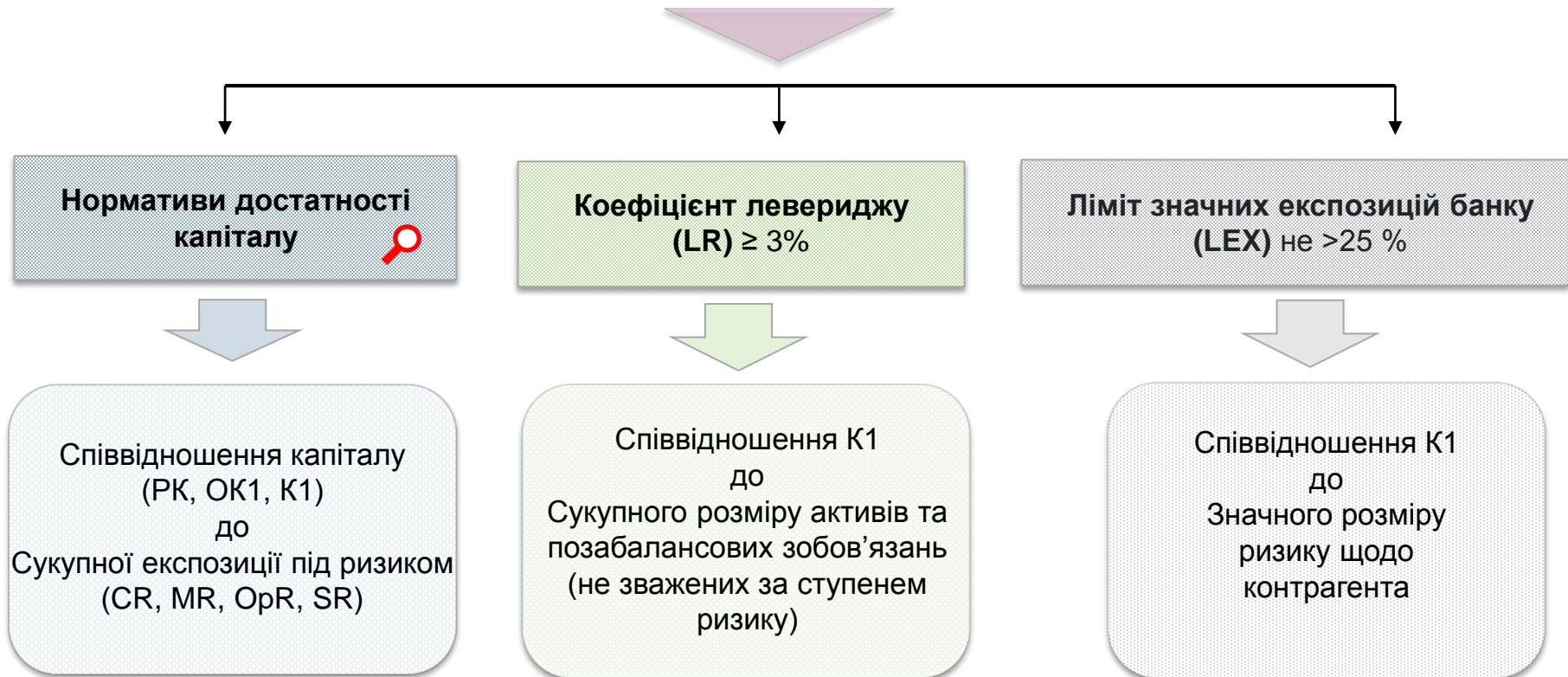
* до кредитних установ відносяться: банки; кредитні установи, які залучають депозити; інвестиційні фірми

** щодо капіталу, ліквідності, кредитного ризику, левериджу, ESG

*** Supervisory Review and Evaluation process

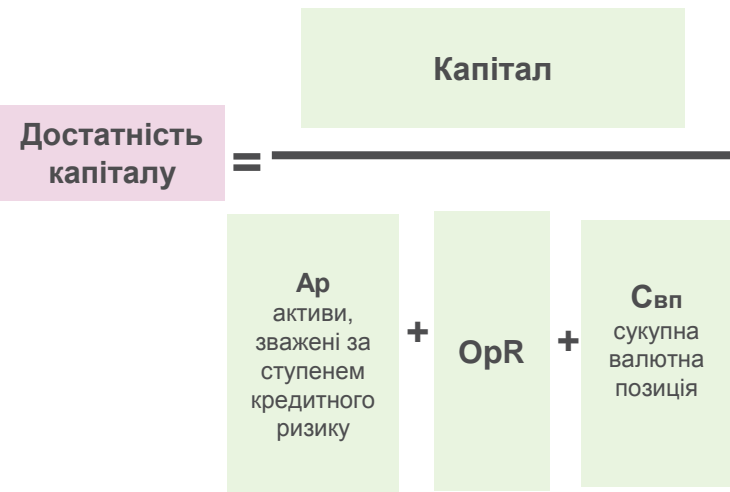
Мінімальні вимоги до достатності капіталу згідно з Регламентом ЄС № 575

Показники достатності капіталу

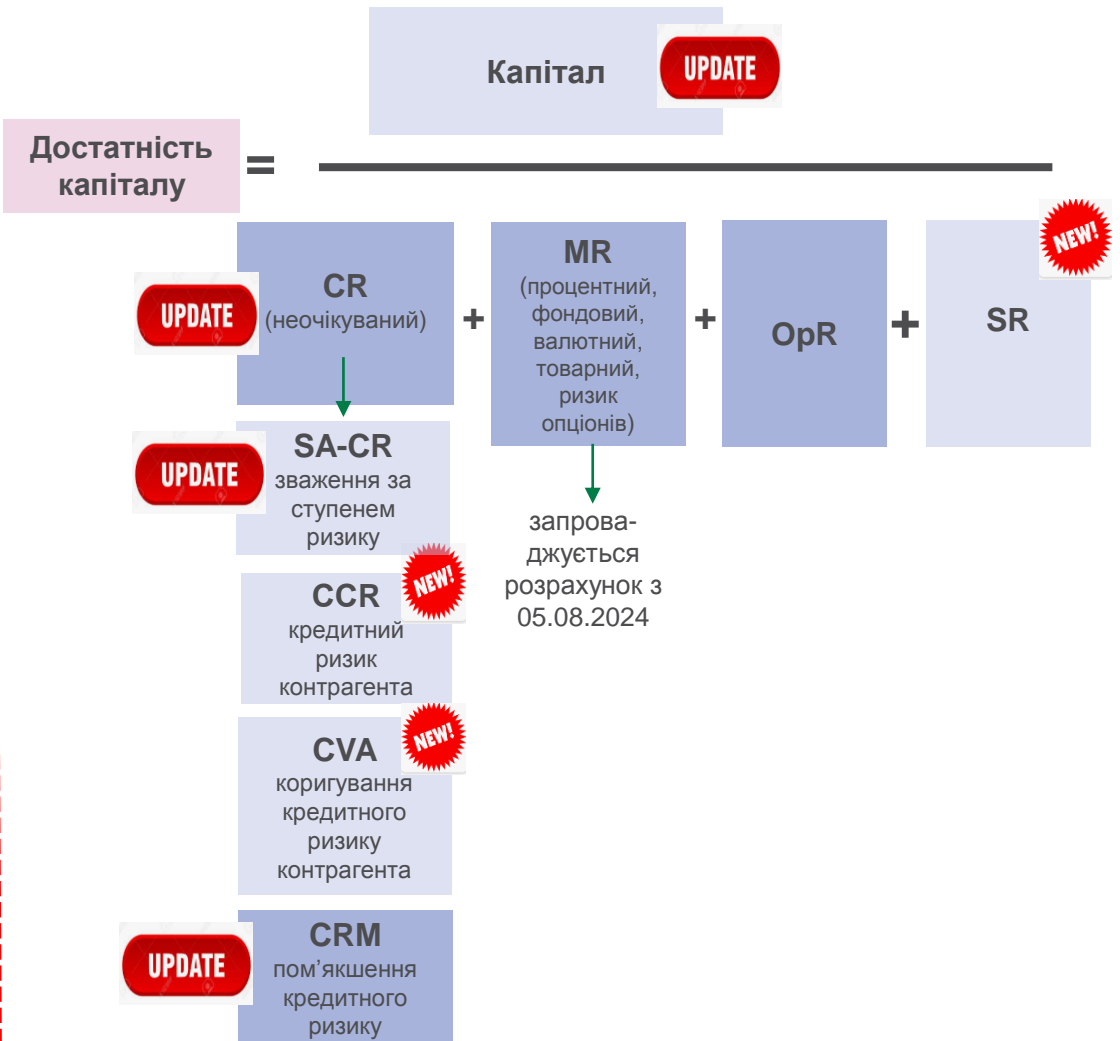

Формула достатності капіталу (PK, K1,OK1)

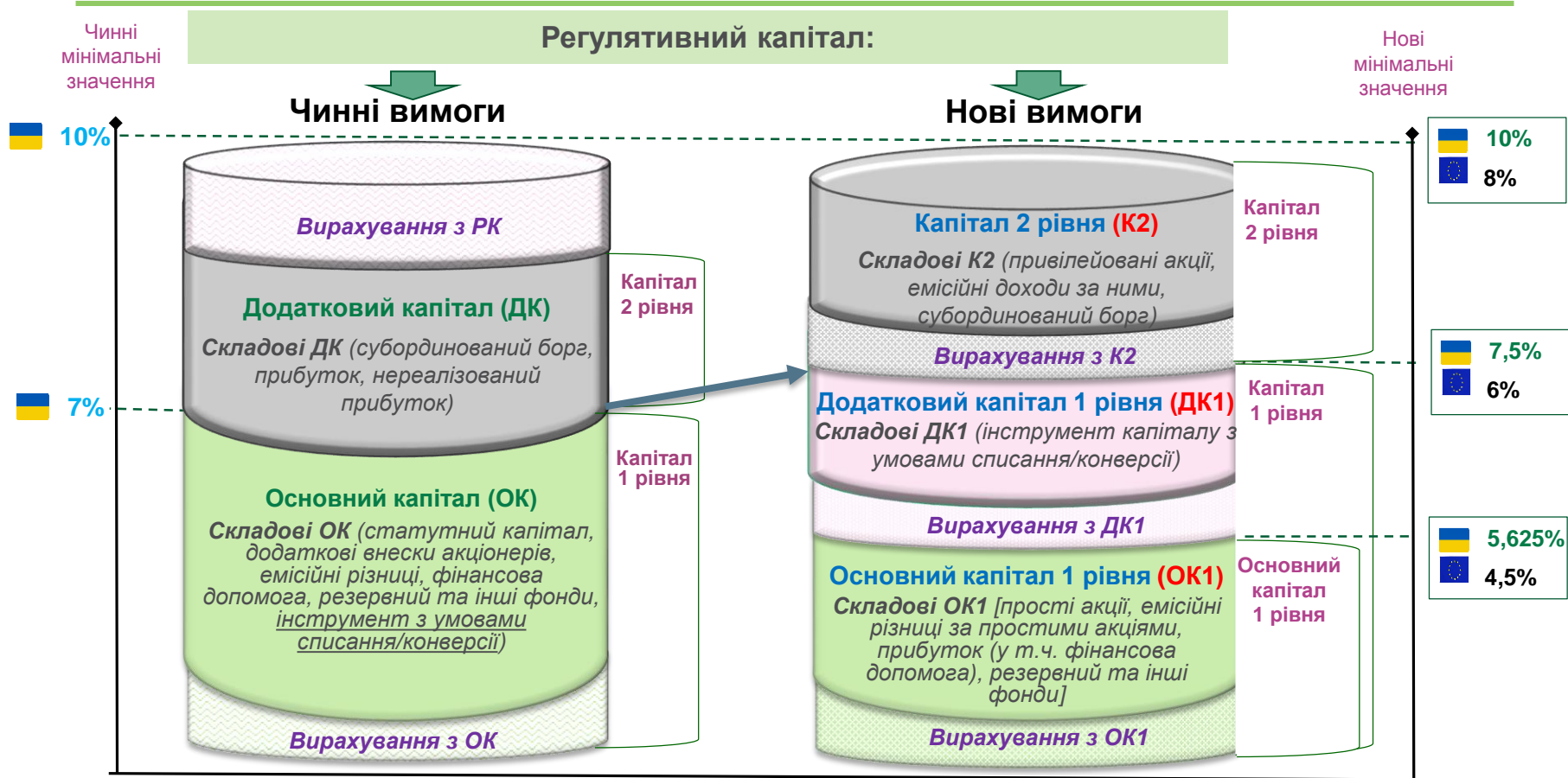
Чинні вимоги

Вимоги згідно з Регламентом ЄС № 575

Зміна вимог щодо структури капіталу та мінімальних вимог до достатності капіталу

Мінімальні значення нормативів достатності капіталу

	PK	K1	OK1
UA	10%	7,5%	5,625%
EU	8%	6%	4,5%

Встановлення мінімальних значень достатності капіталу на рівні ЄС здійснюватиметься в подальшому з урахуванням стану банківської системи та повноти впровадження вимог ЄС

Структура Основного капіталу 1 рівня (ОК1)

Складові ОК1:

		Поточні вимоги	
			
	1. Власні інструменти ОК1: прості акції, випущені банком та zareєстровані в статутному капіталі	ОК	ОК1
	2. Емісійний дохід за власними інструментами ОК1, уключеними до ОК1	ОК	ОК1
	3. Резервний та інші фонди (сформовані за рахунок чистого прибутку, призначені для покриття збитків)	ОК	ОК1
	4. Прибуток: <ul style="list-style-type: none"> ▪ фінансова допомога акціонерів банку; ▪ нерозподілений прибуток минулих років, зменшений на передбачувані дивіденди/виплати; ▪ прибуток звітного року та за проміжний період, підтверджений аудитором та зменшений на передбачувані дивіденди/виплати 	ОК ДК	ОК1
	5. Нереалізований прибуток, який наразі включається до РК: <ul style="list-style-type: none"> ▪ фінансових інструментів за операціями з акціонерами банку під час первісного визнання. 	ДК	-

Вирахування з ОК1:

	1. Нематеріальні активи	ОК	ОК1
	2. Збиток поточного року, звітного року, минулих років, від операцій з акціонерами	ДК	ОК1
	3. Непокритий кредитний ризик	ДК	-
	4. Неотримані нараховані доходи	ДК	-
	5. Вкладення банку в інструменти ОК1 (власні та установ фін.сектору: прямі, опосередковані, синтетичні)	(ОК+ДК)	ОК1
	6. Нереалізовані збитки	-	ОК1
	7. Відстрочені податкові активи , зменшені на відстрочені податкові зобов'язання	-	ОК1
	8. Від'ємне значення ДК1 (вирахування з ДК1 > складові ДК1)	-	ОК1

 червоним кольором зазначені нові складові/умови, які відсутні в чинних вимогах

Визначення власних інструментів капіталу

Вимоги до інструментів капіталу:

CRD IV / CRR	Визначає характеристики інструментів капіталу для визнання їх складовими капіталу певного рівня.
Країни ЄС	<u>ОК1</u> : ЕВА для кожної країни-члена ЄС визначив перелік інструментів ОК1, що відповідають характеристикам CRR. <u>ДК1 та К2</u> : інструменти визначаються банками самостійно, виходячи з характеристик
Україна	Визначає: <ul style="list-style-type: none"> перелік інструментів ОК1, ДК1, К2 характеристики, яким вони повинні відповідати для визнання їх складовими ОК1, ДК1, К2

Основні характеристики інструментів капіталу:

Інструменти капіталу	доступність	підпорядкування (субординація)	строковість	поглинання збитків	
ОК1	повна	найбільш субординована вимога при ліквідації банку	безстрокові	бере першу і пропорційно найбільшу частку будь-яких збитків, якщо вони трапляються, pari passu	здатний поглинати збитки в ході поточної діяльності банку (going concern)
ДК1	повна	підпорядковані вкладникам, іншим кредиторам та субординованим боргам	безстрокові та без стимулів до викупу/погашення	при настанні тригерної події: конверсія в ОК1 або механізм списання	
К2	повна	підпорядкована вкладникам та іншим кредиторам банку	мінімальний початковий строк погашення 5 років, відсутність стимулів для викупу/погашення	здатний поглинати збитки у разі неплатоспроможності банку (gone concern)	

Підхід до включення акцій банку в капітал: Чинні вимоги vs Нові вимоги

Чинні вимоги

До Основного капіталу (Капітал 1 рівня) включається фактично сплачений зареєстрований статутний капітал = прості та привілейовані акції

Нові вимоги

Прості акції

ОК1

Інструменти ОК1:

- відсутні зобов'язання банку щодо здійснення розподілу коштів;
- скасування розподілу коштів не накладає жодних обмежень на банк;
- відсутній преференційний порядок розподілу коштів

Привілейовані акції

К2

Не відповідають вимогам щодо розподілу коштів за інструментами ОК1

Характеристики щодо розподілу коштів
(виплати дивідендів/процентів)

Підхід до включення прибутку до капіталу

Нерозподілений прибуток минулих років

Прибуток звітного року, за проміжний звітний період (три місяці, півріччя, дев'ять місяців)

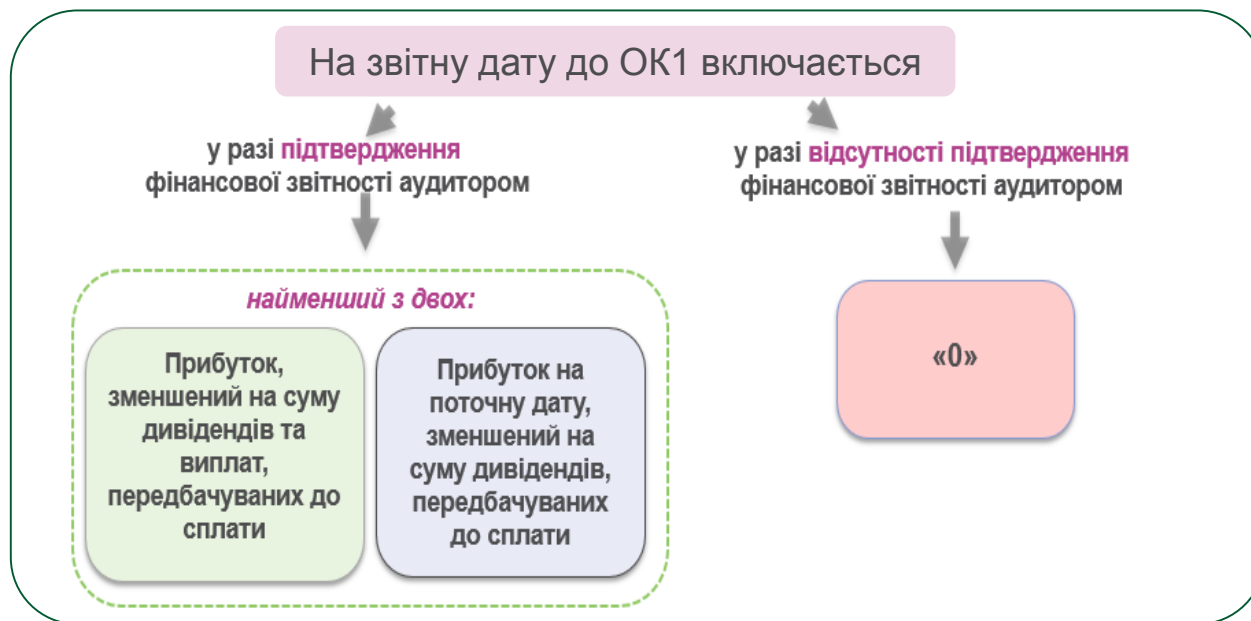
Включається до ОК1:

прибуток, зменшений на суму дивідендів, передбачуваних до сплати з цього прибутку

прибуток:

- підтверджений зовнішнім аудитором;
- зменшений на суму дивідендів та виплат, передбачуваних до сплати;
- погоджений регулятором за результатами розгляду документів банку

!!! Регламент ЄС № 575: якщо не отримано погодження регулятора, то **прибуток не включається до капіталу** взагалі

Підхід до включення нереалізованих прибутків/збитків у капітал

Нереалізовані прибутки (НП)

- НП включаються до капіталу лише у разі, якщо НП **доступні для необмеженого та негайного використання з метою поглинання збитків, як тільки вони виникають**
- до включених до капіталу НП **застосовується додаткове коригування оцінки (Additional Valuation Adjustment)** – коригування здійснене банком за результатами комплексного додаткового аналізу справедливої вартості активів згідно зі встановленими правилами.

Нереалізовані збитки (НЗ)

- «установи не повинні виключати з розрахунку капіталу... нереалізовані збитки, що стосуються активів та зобов'язань, що обліковуються за справедливою вартістю»
- капітал повинен бути достатнім для поглинання збитків у будь-який момент їх виникнення

рахунками 7 класу «Витрати»
Плану рахунків (FV P&L)

рахунками 5 класу «Капітал банку»
Плану рахунків (FV OCI)

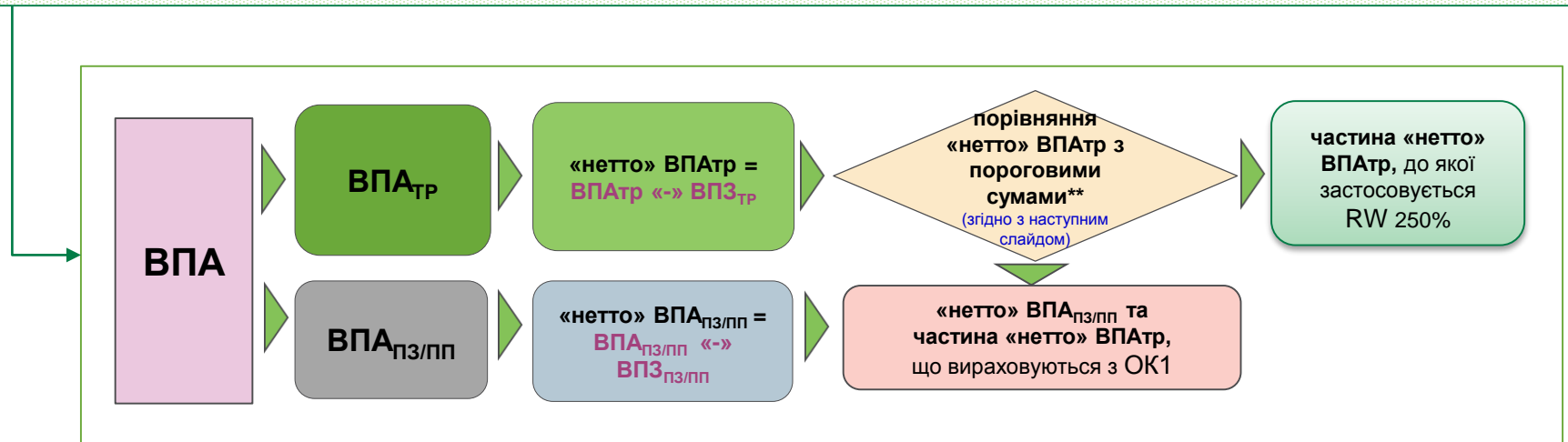
- збиток поточного року
- непокриті збитки минулих років, збиток звітного року, збиток від операцій з акціонерами
- **негативний результат переоцінки:** боргових фінансових активів, інструментів капіталу, фінансових інструментів за операціями з акціонерами банку під час первісного визнання, активів з права користування.

Підхід до вирахування з капіталу відстрочених податкових активів (далі – ВПА)

З ОК1 вираховується ВПА, оскільки визнання ВПА на балансі банку *призводить до зменшення витрат банку*, однак у наступних періодах такі витрати поступово визнаються (за рахунок амортизації ВПА)

З ОК1 вираховується не вся величина ВПА, а розрахункова, визначена з урахуванням:

- взаємозаліку ВПА з ВПЗ* з огляду на природу виникнення ВПА (ТР*, ПЗ/ПП*);
- суми вкладень в інструменти капіталу установ фінансового сектору;
- перевищення «порогових значень» ОК1 [в іншому випадку – до ВПА застосовується RW 250% для оцінки неочікуваного кредитного ризику]

*ВПЗ – відстрочені податкові зобов'язання; ТР – ВПА, що виникли унаслідок тимчасових різниць, що підлягають відшкодуванню; ПЗ/ПП – ВПА, що виникли унаслідок перенесення невикористаних податкового збитку та податкових пільг на майбутні періоди

** **порогові суми** – це запроваджені Базелем граничні значення ВПА, які дорівнюють 10% від ОК1 та 17,65% від ОК1

Підхід вирахування нематеріальних активів у вигляді комп'ютерного програмного забезпечення/прав на комп'ютерні програми (далі - НМА_{КП})

У ЄС запроваджено пом'якшений підхід до вирахування вартості НМА_{КП} з капіталу:

- з метою підтримки подальшої диджиталізації банківського сектору;
- згідно з дослідженням ЕВА на вартість НМА_{КП} суттєво не впливає подія дефолту банку протягом 3-х років з дати початку їх використання

З ОК1 вираховується розрахункова вартість НМА_{КП}, яка є позитивною різницею між:

- **Накопиченою пруденційною амортизацією** (ґрунтується на правилах бух.обліку з урахуванням 3-х річного терміну корисного використання НМА_{КП})
- **Накопиченою бух. амортизацією** (визначається згідно з правилами бух.обліку)

Структура Додаткового капіталу 1 рівня (ДК1)

		Поточні вимоги	
			
Складові ДК1:			
1. Власний інструмент ДК1: інструмент капіталу, випущений банком з умовами списання/конверсії (за умови отримання дозволу НБУ)		ОК	ДК1
Вирахування з ДК1:			
	1. Вкладення банку в інструменти ДК1 (власні та установи фін.сектору: прямі, опосередковані, синтетичні)	-	ДК1
	2. Від'ємне значення К2 (вирахування з К2 > складові К2)	-	ДК1

 червоним кольором зазначені нові складові/умови, які відсутні в чинних вимогах

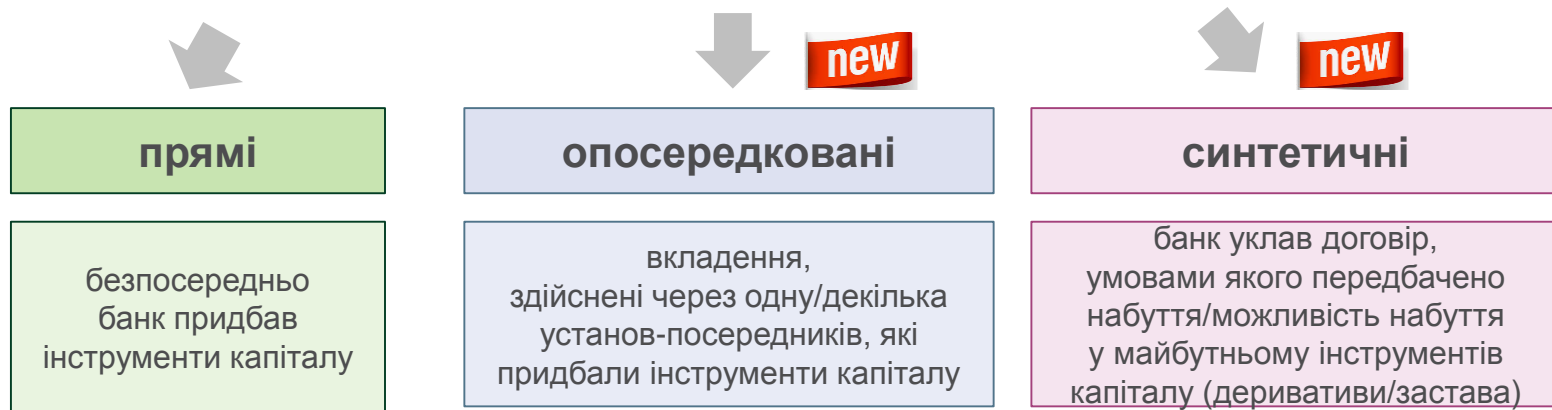
Структура Капіталу 2 рівня (K2)

		Поточні вимоги	
			
Складові K2:			
1. Власний інструмент K2:		OK	K2
<ul style="list-style-type: none"> привілейовані акції банку, випущені банком та zareestrovani v statutnomu kapitali 			
<ul style="list-style-type: none"> субординований борг (за умови отримання дозволу НБУ) 		ДК	K2
2. Емісійний дохід за привілейованими акціями банку, uklyucheniymi do K2		OK	K2
Вирахування з K2:			
	1. Вкладення банку в інструменти K2 (власні та установи фін. сектору: прями, oposeredkovani, sintetichni)	(OK+ДК)	K2
	2. Перевищення нормативу Н9	(OK+ДК)	-

Підхід до вирахування з капіталу вкладень банку в інструменти капіталу (акції, субборг, інструмент капіталу з умовами списання/конверсії)

Банк вираховує з капіталу суму всіх вкладень

у власні інструменти капіталу та інструменти установ фінансового сектору (УФС):

new

Банк при вирахуванні з капіталу вкладень в інструменти капіталу:

1) застосовує принцип відповідності вирахувань:

- з ОК1 вираховуються вкладення в інструменти ОК1;
- з ДК1 вираховуються вкладення в інструменти ДК1;
- з К2 вираховуються вкладення в інструменти К2.

2) застосовує порівняння суми вкладень з «пороговими сумами»* для вкладень в УФС:

- суми, що перевищують порогові суми – **вираховуються** з капіталу кожного рівня;
- суми, що є меншими за порогові суми – застосовується RW 250% - 400% (в залежності від включення інструменту до біржового списку) для оцінки неочікуваного кредитного ризику

***порогові суми** – це запроваджені Базелем граничні значення вкладень в інструменти капіталу, які дорівнюють 10% від ОК1 та 17,65% від ОК1, та застосовуються у різній складності розрахунках в залежності від суттєвості вкладень банку в інструменти капіталу УФС.